

Zaměřeno na Království

Roč. 2 č. 10

Anthony Buzzard, editor

Červenec, 2000

Kterého Božího syna vyznáváš?

Na Ježíše a jeho postavení jako Božího Syna existují tři hlavní – a odlišné – názory od novozákonních dob. Veřejnost si většinou neuvědomuje, že v souvislosti se spory o biblické učení o tom, kdo Ježíš je a byl, probíhaly po staletí teologické a politické boje. ("Povinnou četbou" je kniha *When Jesus Became God* /Když se Ježíš stal Bohem/ od R. E. Rubensteina, Harcourt Brace and Co., 1999). Mnozí návštěvníci církve se zdají být spokojeni a bezstarostní, když jsou vyzváni, aby se zamysleli nad biblicky zásadní otázkou identifikace Ježíše z Bible – odlišného od jakéhokoli "jiného Ježíše" (2 Kor 11:4), který může být nabízen jako spasitel. Pro některé lidi takové otázky spadají do strašné oblasti "nauk" a v pragmatické Americe mají jen málo nebo vůbec nic společného se skutečným křesťanským životem. Anti-intelektuální nálada naší doby staví bariéru proti hledání v berojském stylu (Sk 17:11), rozjímání a pokroku směrem ke spásné Pravdě (2 Tes 2:10-13). Jako křesťané si však nemůžeme dovolit být letargičtí. V sázce je příliš mnoho. Snadné podřízení se tomu, "čemu jsme vždy věřili", "většině, která se nemůže mýlit", může být signálem, že naše rozlišovací schopnosti jsou otupeny. Ježíš a Pavel neuznávali žádný rozdíl mezi "správným učením" a "správnou praxí". Věřit nepravdám, ať už naukovým nebo jiným, je nebezpečné a teologické nepravdy jsou obzvlášť zhoubné. Jak řekl Schaeffer, bitva o lidskou mysl se odehrává ve světě idejí.

Ježíš, opakujeme, neznal žádné takové rozdělení "učení" a "křesťanského života". Pravda pro něj měla nejvyšší význam. Buď věříme tomu, co je pravdivé, nebo tomu, co je nepravdivé, a k tomu, abychom pravdu zjistili co nejlépe, je zapotřebí úsilí a zkoumání. Pokud někdy nějaký verš nabádal k řešení "současné tísně", byl to právě tento: Berojští byli vřele pochváleni, když "denně zkoumali Písmo, aby se přesvědčili, zda je pravda, co slyší" (Sk 17:11).

Ačkoli Ježíš potvrdil lásku k bližnímu jako základní povinnost všech svých následovníků, nebylo to vše, co učil. Přišel jako *nositel evangelia o Božím králov-*

ství. Toto evangelium bylo jeho "základní vírou", protože bylo důvodem jeho poslání: "Musím hlásat evangelium o Božím království i v jiných městech. To je důvod, proč mě Bůh pověřil" (Lk 4:43). Zde může být užitečné změřit si duchovní teplotu porovnáním vlastního smyslu pro poslání s Ježíšovým. Ten pověřil své následovníky, aby pokračovali ve stejném díle evangelizace Království (Lk 9:60; Mt 28:19, 20; Sk 8:12; 20:25; 28:23, 31 atd.).

Ježíš také přišel založit svou církev. Ta měla být postavena na pevné skále, nikoli na souhlasu se zlatým pravidlem (jakkoli je důležité), ale na osvětleném pochopení toho, kdo je Ježíš. Byl to Ježíš jako Mistr - rabín, kdo zkoumal inteligenci svých žáků. "Za koho mě pokládáte?" Petr odpověděl: "Ty jsi Mesiáš, Syn živého Boha" (viz Mt 16:13-16). Tato naprosto správná odpověď byla Ježíšem přijata s nadšenou chválou. "Blahopřeji ti, Petře, protože ti to nezjevilo tělo a krev [lidská moudrost], ale můj Otec, který je v nebesích. A já ti říkám, že ty jsi Petr ['skála'] a na této skále založím svou církev a brány říše mrtvých ji nepřemohou."

Celá podstata Nového zákona spočívá v tom, že Ježíš je Mesiáš. Toto páteřní učení, toto ústřední přesvědčení se objevuje opakovaně. "Kdo věří, že Ježíš je Kristus/Syn Boží..." (1 Jan 5:1, 5, 9, 10, 12; 4:2; 2 Jan 7).

Lukáš a Marek neopomněli do svých zpráv zahrnout přelomovou událost, kterou Ježíš potvrdil, že jeho vyvolený tým nade vši pochybnost ví, že on, jejich Pán a Mistr, je skutečně Mesiáš. Podle verze, kterou nám předkládá Matouš, Petr označil Ježíše za "Mesiáše, Syna živého Boha". Druhá část názvu zajímavě ztotožňuje vzorového křesťanského věřícího s ideálním Izraelitou, jak předpovídá Ozeáš. Přichází doba, kdy nyní odpadlý lid bude mít právo nazývat se "syny živého Boha" (Oz 1:10). Ježíš tento ideální stav dokonale prokázal. Marek uvádí, že Petr označuje Ježíše jako "Krista" (Mk 8:29), Lukáš jako "Božího Krista" (Lk 9:29). Je tedy zřejmé, že vzhledem k tomu, že každý z autorů se vyjadřuje výstižně a jasně, jsou "Mesiáš a Syn Boží" prakticky synonyma. Stačí, když

Ježíše prohlásíme za "Mesiáše". "Syn živého Boha" popisuje Mesiášův vztah k jeho Otci. Ale Mesiáš a Syn Boží jsou základní, určující tituly pravého Ježíše. Jakýkoli "Ježíš", který neodpovídá biblickému obrazu Mesiáše, je napodobeninou.

Vyznání jsou velmi dobrá. Jejich pravdivost však závisí na tom, jaký význam přikládáme slovům, která vyznáváme. Můžeme "vydávat správné zvuky" a říkat "věřím, že Ježíš je Boží Syn". Pokud jsme však možná byli uvedeni v omyl a máme falešnou představu o tom, co "Boží Syn" v Bibli znamená, bude naše vyznání postrádat autenticitu. Když říkáme "Ježíš je Boží Syn", musíme tím myslet to, co Ježíš a apoštolové mysleli pojmem "Boží Syn".

Církevní dějiny jsou bouřlivá záležitost. Vyznávající křesťané na sebe nemilosrdně útočili slovem i fyzickou silou. Vzájemně se exkomunikovali, odsuzovali, vyháněli, a dokonce zabíjeli právě kvůli otázce "Kdo je Ježíš?". Který z různých Ježíšů, které nám nabízejí různé křesťanské skupiny, je ten skutečný Ježíš – ten, který žil a žije?

Zde jsou hlavní nabízené možnosti:

1) "Ježíš je Syn Boží" znamená víru, že Syn existuje od věčnosti. Nikdy neexistovala doba, kdy by Syn neexistoval. Byl "od věčnosti stvořen" (málokdo, pokud vůbec někdo, dokáže nabídnout jasnou představu o tom, co by tato záhadná fráze mohla znamenat). Jeho zrození nemělo žádný počátek.

2) "Ježíš je Boží Syn" znamená víru, že Syn byl stvořen Bohem, svým Otcem, někdy před stvořením v Genesis. K tomuto zrození došlo v čase. Existovala doba, kdy Boží Syn *neexistoval*.

3) "Ježíš je Boží Syn" znamená víru, že Boží Syn vstoupil do existence, když Maria počala dítě nadpřirozeným způsobem pod tvůrčím vlivem Otcova ducha. Otec způsobil, že Boží Syn byl zplozen v dějinách, v Palestině asi před dvěma tisíci lety.

Který z těchto rozdílných názorů obstojí při pečlivém zkoumání celého Písma?

Je zajímavé, že názor 1 (tzv. trinitární, ortodoxní názor) zastává velká většina od dob proslulých koncilů v Nikáji (325), Konstantinopoli (381) a Chalkedonu (451). Předtím (od 2. století) převládal názor 2 (tzv. "ariánský" názor, který dnes zastávají Jehovovi svěd-

kové) nad názorem 1 nebo s ním tvrdě soupeřil. Málokdo ví, že velký církevní koncil (ve skutečnosti větší koncil než v Nikáji) rozhodl, že ariánský názor je ten správný a že by ho měl každý přijmout, aby zůstal řádným křesťanem. Stalo se tak na koncilu v Rimini-Seleukii (359).

Pohled 3 existoval vedle zbylých dvou pohledů. V přednikájském období měl mnoho přívrženců, i když jejich spisy byly často potlačovány stranou, která nakonec získala teologické vítězství ohledně Ježíšovy identity – názorem 1. Přesto je názor 3 dostatečně známý na to, aby dostal své označení: "Dynamický monarchianismus". Tento názor trval na tom, že Bůh je jediný monarcha a že jeho Syn je mu podřízen. Zastával ho biskup Pavel ze Samosaty a (v zásadě) i takoví lidé jako Marcellus z Ankyry, který popíral, že by před Ježíšovým narozením existoval "Boží Syn", a zjevně i jeho žák biskup Fotin ze Sirmia. Zastávali ho první židovští křesťané známí jako ebionité (ta část z nich, která se rovněž hlásila k panenskému početí). Tento názor 3 oživil Michael Servetus (kterého Jan Kalvín nechal v roce 1553 upálit na hranici – Kalvín se totiž domníval, že názor 1 je jediný přípustný). Názor 3 hrdinně zastával John Biddle (1615-62) v Anglii, Italo-*Faustus* a *Laelius Socinus* a jejich následovníci, polští bratři anabaptisté (doloženo v jejich Rakovském katechismu) a řada známých učenců 19., 20. století i současných. Názor 3 lze vhodně označit jako "sociniánský".

Trinitářský, ariánský nebo sociniánský. Které z těchto chápání významu pojmu "Boží syn" se shoduje s Bibli? Můžeme začít tím, že otázku zjednodušíme: Všechny tři názory se shodují v tom, že Ježíš je Boží Syn ve zvláštním smyslu, jedinečný Boží Syn. Otázka zní: Měl tento "Boží Syn" nějaký počátek, a pokud ano, kdy tento počátek nastal? Otázka se tedy týká počátku. Je biblický Boží Syn věčnou, nestvořenou osobou rovnou Bohu Otci? Je stvořenou Osobou z kategorie andělů? Nebo je lidskou bytostí vzniklou zázrakem v matčině lůně?

Rozumným způsobem, jak se dobrat odpovědi, je položit si otázku: Jaké světlo vrhá na naši otázku hebrejská Bible? Starý zákon, jak se všichni shodují, toho o Mesiáši před jeho příchodem hodně říká. Jakého Božího Syna Židé očekávali? Nařizují nám nějaké texty v Hebrejské bibli, abychom očekávali, že "Boží Syn"

se vzdá vědomého života v nebi, aby vstoupil do lůna židovské ženy a narodil se jako člověk – nebo spíše jako Bohočlověk či Anděločlověk?

Odpověď, kterou navrhuje, nepřipouští žádné pochybnosti. Co říká Starý zákon o Božím Synu? Ústředním bodem je Davidova smlouva (2 Sam 7:14). Zde nacházíme *přislíbeného* Božího Syna, který má vzejít z Davidova rodu. Tento Boží Syn rozhodně nežije v Davidově době. Je předmětem božského příslibu. "On bude [nikoli "je"] mým Synem a já budu jeho Otcem." Tak je tomu také v Izajášovi 9:6: "Narodí se [Izraeli] Syn a bude nazván Podivuhodný, Rádce, *el gibbor* ["božský hrdina, odrážející božský majestát", *Brown, Driver and Briggs Lexicon of the Old Testament*], Kníže pokoje." (Izajáš 6:9). Syn se má narodit, když "panna počne a porodí Syna" (Iz 7:14). Nikdo nemůže rozumně tvrdit, že tento slíbený Syn je něco jiného než královský potomek Judy a Davida, zázračně narozený, ale zjevně jedinečný příslušník lidského rodu - potomek ženy (Gn 3:15). Nikdo si ve starozákonní době nedokázal představit (vzhledem ke všem ostatním mesiášským slibům, Dt 18:15-18; Nm 24:17; Ez 21:27; 34:23 atd.), že tento Syn, který se má narodit z panny, bude ve skutečnosti *před svým narozením* žít jako anděl nebo jako Bůh a poté vstoupí na svět tím, že projde lůnem ženy a stane se člověkem. Odborní komentátoři hebrejské Bible se shodují, že představa vtělení (stávání se člověkem) *již existujícího* Božího Syna by byla hebrejské Bibli cizí. Ve skutečnosti Židé v 75 % Bible, kterou nazýváme Starý zákon, žádného takového ne-lidského Božího Syna nikdy nenašli. Vědci zabývající se hebrejskou Bibli často na základě záznamů popírali, že by se pozdější učení o vtělení Syna v ní nacházelo.

Názory 1 a 2 tak na začátku našeho šetření utrpěly obrovskou ránu. Co mohou zastánci těchto názorů nabídnout na svou obhajobu? Mohli by odpovědět, že slíbený Boží Syn skutečně působil ve starozákonní době pod názvem "Pánův anděl". Mohli by tvrdit, že když Bůh řekl: "Učiníme člověka k našemu obrazu" (Gn 1:26), oslovil tím svého již existujícího (ať už od věčnosti, nebo těsně před Genesis) Syna. Mnozí však dnes uznávají, že tyto argumenty nemají pevný základ. Pánův anděl byl anděl a Ježíš nikdy nebyl andělem (Heb 1) a Bůh neřekl: "Nechť já a můj Syn učiníme....".

Zůstaneme-li u našeho zkoumání ve Starém zákoně, ptáme se: Co znamená pojem Boží Syn? Tento titul jsme našli v davidovském příslibu (2 Sam 7:14). Zjistíme však také, že Izrael byl kolektivně Božím Synem (Ex 4:22; srov. Ozeáš 11:1). A ve 2. žalmu máme klasickou pasáž o Božím Synu. Je to "{Pánův Pomazaný}" (tj. Mesiáš) (v. 2), "můj [Boží] Král" (v. 6) a "můj Syn": Dnes jsem tě zplodil" (v. 7). Zde nám Bible předkládá trojici synonym. Boží Syn je Mesiáš, Boží Král, kterého Bůh osobně zplodil – v čase, "dnes".

Skutečnost, že Syn je zploden "dnes", okamžitě vylučuje názor 1. Je zřejmé, že "Boží Syn", který nemá počátek, se nebude shodovat s Božím Synem, Mesiášem, který byl zploden "dnes". Nový zákon se navíc velmi zajímá o onen verš z 2. žalmu. Vrhá novozákonní použití Žalmu 2:7 "dnes jsem tě zplodil" světlo na zásadní otázku, kdy k tomuto zplazení došlo? Určitě ano. Bohužel KJV zmátl překlad Skutků 13:33 (který cituje Žalm 2:7) tím, že nás vede k domněnce, že ke zplazení došlo, když byl Ježíš *vzkříšen*. V tomto případě jde o důležitou věc: Ve Skutcích 13:33 Pavel sdělil základní fakta víry: "A my zvěstujeme dobrou zprávu o tom, že slib daný otcům Bůh splnil nám, jejich dětem: Bůh vzbudil Ježíše [vsimněte si, že slovo "znovu" se v Pavlově řeči nevyskytuje, ale bylo chybně doplněno v KJV], jak je psáno ve druhém žalmu: "Ty jsi můj syn, dnes jsem tě zplodil." V dalším verši se dozvídáme o dalším velkém Božím zásahu do dějin: "A pokud jde o to, že ho vzkřísil z mrtvých, aby se už nikdy nevrátil k porušení, řekl: 'Dám vám jisté milosrdenství Davidovo'" (Sk 13:34). Jsou zde tedy dvě události: Zplazení Mesiáše, když ho Bůh stvořil v Mariině lůně (v. 33), a za druhé Mesiášovo vzkříšení k nesmrtelnosti (v. 34). Hlavním bodem, který je třeba pochopit, je to, že žalm 2, který předpovídá zplazení Božího Syna, prohlašuje tuto událost za událost v čase. Je to událost, která označuje "vzbuzení" Mesiáše - tj. jeho vytvoření a objevení se na scéně dějin (srov. Sk 3:26; Řím 9:17, "vzbuzen"). Neexistuje žádná zmínka o zplazení Božího Syna ani ve věčnosti (názor 1), ani v době před Genesis (názor 2). Existuje však další nesmírně důležité biblické svědectví o zplazení Syna, přesně jak bychom očekávali na základě údajů, které jsme uvedli, když Maria otěhotněla. Matouš zaznamenává: "Ježíšovo 'zrození' bylo následující ..." (Mt 1:18). Řecké slovo zde není slovem, které

by jednoduše znamenalo narození. Má přesnější význam "původ". Poukazuje na počátek existence Božího Syna. "Dříve než se Josef a Maria sešli, zjistilo se, že Maria je těhotná – těhotenství, které má svůj původ (ek) v božském duchu ... Hle, Pánův anděl se zjevil Josefovi ve snu a oznámil tato slova: Josefe, potomku Davida, neboj se vzít si Marii za ženu, neboť to, co v ní bylo *zplozeno* [tj. uvedeno do existence], má svůj původ v duchu svatém" (viz Mt 1:18-20). Je důležité si všimnout, že anděl neodkazuje (v. 20) na Mariin podíl na stvoření Syna, na její početí, ale na působení Otce, který Syna zplodil v jejím lůně. Této prosté skutečnosti se vyhýbá KJV, když chybně překládá *yenneethen*¹ (zplozen) jako "počat". Je zde patrná zaujatost ortodoxních překladatelů, pro které je představa zplození Syna v dějinách nežádoucí. Na základě nejvyšší autority, kterou je sám Gabriel, zaznamenává Lukáš *počátek* (a rozhodně nenaznačuje, že by existoval nějaký *jiný* počátek) Synovy existence. V odpovědi na Mariinu rozumnou otázku ohledně těhotenství v případě absence fyzického otce Gabriel vysvětluje způsobem, který by měl umlčet všechny odpůrce: "Duch svatý [tj. božská tvůrčí energie připomínající stvoření v Genesis, Gn 1:2] sestoupí na tebe; moc Nejvyššího tě zastíní, a právě proto bude ten, který se narodí, nazván Svatý, Syn Boží."

Sotva je třeba zdůrazňovat, že andělův výrok by byl velmi neúplný, kdyby Boží Syn ve skutečnosti existoval již po tisíciletí. Gabrielův stručně vyjádřený názor je, že příčinou Ježíšova synovství je stvořitelský zázrak, jímž Bůh působil v Marii, aby zplodila jeho Syna. Jak otevřeně přiznává Raymond Brown (*Birth of the Messiah*, s. 291), toto Gabrielovo prohlášení vyvolalo rozpaky jak u ortodoxie (názor 1), tak u arianismu (názor 2). Podle těchto názorů není zázrak v Mariině lůně kauzálním základem Ježíšova práva být nazýván Božím Synem. Pokud by trinitářství nebo arianismus měly pravdu, byl by Ježíš právem Božím Synem již dávno před svým početím.

Vzhledem k tomu, že v Bibli neexistuje žádný verš, který by naznačoval zplození Syna (1) ve věčnosti nebo (2) těsně před Genesis, docházíme k závěru, že Bible neuznává jako Mesiáše jinou osobu než Syna, jehož původ a vznik je třeba hledat v jedinečném Božím činu za vlády krále Heroda. Stejně jako Otec

stvořil z prachu země Adama, "Božího Syna" (Lk 3: 38), prvního člověka, tak nyní zahajuje nové stvoření tím, že zázračně uvádí do života druhého Adama, jedinečného, panensky počatého Božího Syna.

Jan ovšem popisuje tohoto Božího Syna, který je vyjádřením Boží mysli a Božího slova (Jan 1:1), jako jedinečného Božího Syna (Jan 1:18 - zde souhlasíme s tím členem komise, který se rozhodl pro hodnocení "D" za velmi nepravděpodobné čtení "jednorozený Bůh"). Tento Syn, Ježíš, je také tím, kdo křesťana chrání: "ten, který byl zplozen Bohem, ho chrání a zlý se ho nemůže dotknout" (1 Jan 5:18 - všimněte si opět nedostatečného textu KJV, opraveného moderními verzemi).

Jak poznamenal významný systematický teolog a generální redaktor *New International Dictionary of New Testament Theology* Colin Brown: "Titul 'Boží Syn' není sám o sobě označením osobního božství ani vyjádřením metafyzických rozdílů v rámci Božství. Aby člověk mohl být 'Božím synem', musí být bytostí, která není Bohem. Je to označení pro tvora, které označuje zvláštní vztah k Bohu. Zejména označuje Božího zástupce, Božího místopředsedu. Je to označení královské, které označuje krále jako Božího Syna" (*Ex Auditu* 7, 1991, s. 88).

Kéž na základě této velkolepé pravdy obnovíme své vyznání Ježíše jako Božího Syna. Pokud tak učiníme, postavíme se na skálu – vyznání, které má Spasitelův energický souhlas (Mt 16:16-18), jako znak účasti v jeho církvi.

"Zničte tento chrám":

Konec mozaického systému

Charles Hunting

Ke konci Ježíšova působení a na vrcholu jeho popularity Matouš uvádí následující: "Když vjel do Jeruzaléma, celé město bylo vzrušeno. 'Kdo je to?' ptali se lidé a zástupy odpovídaly: 'To je prorok Ježíš z galilejského Nazareta'" (Mt 21:10-11; REB použit v celém textu s výjimkou míst, kde je to uvedeno). Jan ve svém zkráceném líčení Ježíšova překvapivého přerušení obchodního jednání v Chrámu zaznamenává výzvu Židů: "Jaké znamení nám ukážeš, když vidíš, že děláš

¹ Transliterace řečtiny podle moderní řecké výslovnosti

takové věci?" Ježíšova záhadná poznámka zněla: "Zbořte tento chrám a za tři dny ho znovu vztyčím" (Jan 2:19). Po tomto setkání Ježíšova činnost neunikla orlímu zraku náboženských hlídacích psů. Mesiáš přesto pokračoval ve svém pravidelném vyučování v Chrámu, ačkoli "velekněží, zákoníci a přední muži se ho snažili zničit, ale nenašli nic, co by mohli udělat, neboť všecken lid visel na jeho slovech" (Lk 19:47, 48).

Ti, kdo věří, že Ježíš byl především učitelem etiky s novým náboženským nádechem a Spasitelem, který přišel hlavně zemřít za naše hříchy, přehlédli dynamické poselství, jímž vyzval izraelský národ. Šlo o nové království osvobozené od římské nadvlády. Boží království mělo nakonec získat politickou nadvládu nad světem. Bylo to království, které Izraeli opakovaně předpovídali starověcí proroci (Dan 2:44; 7:18, 22, 27; Zach 14:9 atd.). Současní bibliční historici vystihli skutečnou podstatu poselství Mesiáše Ježíše. Ohlásilo velkolepý obrat událostí pro izraelský národ a vytvoření "nového světového řádu". V nedávném pořadu Petera Jenningse na stanici ABC o "neodolatelném Ježíšově příběhu" vystoupili přední učenci, kteří potvrdili zřejmou skutečnost, že "Boží království", jádro evangelia, je termín veskrze politický. Jeden z nich, prof. N. T. Wright, kanonický teolog z Westminsterského opatství, napsal:

"Ježíš oznamoval poselství, slovo Boha Smlouvy s Izraelem....Byl zvěstovatelem, nositelem naléhavého poselství, které nemohlo počkat, nemohlo se stát předmětem akademické debaty. Vydával veřejnou výzvu, jako když někdo zakládá novou politickou stranu a svolává všechny a každého, aby se přihlásili a pomohli vytvořit nový světový řád. Starý obraz Ježíše jako učitele nadčasových pravd, nebo dokonce hlasatele v podstatě nadčasové výzvy k rozhodnutí, bude muset prostě zmizet. Jeho ohlášení Království bylo varováním před blížící se katastrofou, výzvou k okamžité změně smýšlení" (N. T. Wright, *Jesus and the Victory of God*, s. 172, 173).

Dokud si tuto základní skutečnost křesťanského evangelia neuvědomíme, bude skutečný obraz Ježíše fatálně zastřený. Pro mnoho lidí, kteří si neuvědomují, co Ježíš ve skutečnosti byl, jsou jeho činy v dnešní moderní době do značné míry odkázány k nicotnosti.

"Musím zvěstovat Boží království i jiným městům, neboť k tomu jsem byl poslán" (Lukáš 4:43). Tímto formálním prohlášením o cíli nám Ježíš poskytl jasný popis svého mesiášského programu. Jak ale mohla jeho výbušná akce v chrámu prospět jeho poslání pro Království? Tento muž s nikoli neobvyklým jménem Ježíš (Ješua), narozený v dělnické rodině, který se cítil dobře mezi méně než elitou, byl považován za silnou politickou hrozbu establishmentu. Samotný dynamismus jeho osobnosti a politicky podbarvený obsah jeho poselství adresovaného porobenému národu nevyhnutelně upoutal představivost jeho posluchačů.

O tom není pochyb: Ježíš byl vnímán jako hrozba pro náboženský a politický establishment. Marek 11:18 píše o touze orgánů Chrámu Ježíše zabít: "Velekněží a zákoníci se o tom [o očistě chrámu] doslechli a hledali způsob, jak ho usmrtit, neboť se ho báli, protože celý zástup byl uchvácen jeho učením". Zdálo se, že jeho zázraky potvrzují pravost jeho poslání na rozdíl od neúspěchu předchozích rádoby Mesiášů. Proč by se však v této době, poté, co po celou dobu svého působení sledoval zneužívání chrámu, měl pouštět do provokativního činu, který by mohl jen urychlit jeho smrt? Jeho násilné vniknutí do chrámu muselo mít daleko větší význam než jen jako jednání frustrovaného reformátora v emocionálním záchvatu. Co stálo za jeho dramatickým zásahem do srdce izraelské bohoslužby, centra služby národa Bohu?

Tento článek je napsán s cílem nabídnout odpovědi na tyto otázky – odpovědi s dalekosáhlými důsledky pro způsob, jakým dnes chápeme křesťanskou víru. V Ježíšově době byl jeden problém zřejmý. Izrael v rámci stávajícího náboženského systému fatálně selhal. Bylo zapotřebí nového poselství, které by se obrátilo jak k Izraeli, tak ke všem národům. Toto nové poselství znamenalo definitivní rozchod s Mojžíšem. Vyzýváme vás k pečlivé a otevřené pozornosti při zvažování důkazů (Skutky 17:11).

Matouš, Marek a Lukáš umísťují Ježíšovo očistění chrámu ke konci Mesiášova působení na zemi. Všechna čtyři evangelia popisují jeho triumfální vjezd jako Mesiáše jako vrcholnou událost jeho kariéry. Z celkového obrazu vyvozujeme, že tyto události byly záměrně naplánovány. Byly to Ježíšovy nejsilnější symbolické činy, které zdůrazňovaly smysl jeho královského mesiášského programu.

Ježíš shromáždil velké množství stoupců z okolního venkova. Tento zástup ho chtěl dříve učinit králem (Jan 6:40). Masa Židů podporovala Ježíšovo tvrzení, že je dávno slíbeným Mesiášem, ačkoli jen úzký okruh lidí chápal, jak má být mesiášský program naplněn. Ježíšův veřejný pochod do chrámu se konal v období celonárodního svátku, což zajišťovalo maximální publicitu. Jako součást svého doprovodu s sebou vzal oslavovaného, vzkříšeného Lazara. Lazar byl také označen chrámovými úřady za osobu určenou k zavraždění (Jan 12,9-19).

Pokud chtěl Ježíš uskutečnit veřejný čin, který by ukázal slabost a zranitelnost Chrámu, teď byla ta správná chvíle. Jeho lidový apel ukazoval, že už nemá být považován za neškodného kazatele, který pouze nově nahlíží na zavedené náboženské zásady. Ježíš byl charismatickou silou, jejíž poselství ohrožovalo kontrolní základnu politických a teologických "ins". Stejně jako každá náboženská svatyně, Vatikán katolicismu, mormonský chrám následovníků Josepha Smithe nebo Mekka, svaté město islámu, byl chrám centrem všeho, co symbolizovalo židovskou víru. Těm, kteří měli tuto svatyni na starosti, hrozila ztráta kontroly nad myšlením lidí.

Ježíš počítal s tím, že je třeba zavést něco nového a dramatického. Změny náboženského ducha nebylo možné dosáhnout pouhým vylepšením starobylého systému. Ježíšova hlavní myšlenka byla tato: Obnovení osobní a národní svobody nebylo možné dosáhnout způsobem, jakým Izrael dosud směřoval své síly. Bojovným mesiášům se opakovaně nepodařilo odstranit římskou botu z krku. Svobodný Izrael by nevznikl prostřednictvím politických intrik nebo povstání.

Bůh dal Izraeli skvělý soubor zákonů – ochranný příkop proti vábení rozbujelého pohanství, zrádné přitažlivosti okolních národů a jejich vlastním sebe-destruktivním vlastnostem. Každý úsek života Izraele, zemědělské postupy, osobní hygiena a strava podléhaly božské legislativě. Tyto zákony, které stanovovaly normy i tresty za přestupky, spravovalo kněžstvo. Aby si Izraelci neustále připomínali Boží přítomnost ve svém středu, byl postaven skutečně velkolepý Chrám a uzákoněn soubor každoročních svatých dnů, které měly Izraeli zachovat vědomí jeho jedi-

nečného národního poslání být světlem světa a vzorovým státem.

Navzdory božské zářivosti systému jeho účinnost podkopávala lidská slabost, aby přinesl kýžený výsledek. S příchodem Mesiáše se však objevil nový program. Ježíš to zcela jasně vyjádřil svým klasickým výrokem: "Zákon a proroci byli až do Jana. *Od té doby se hlásá Boží království*" (Lk 16:16). S Janem (Mt 3:2) a Ježíšem (Mt 4:17; Mk 1:14, 15) nastala nová éra. Poselství, které bylo předtím skryté před celým světem, mělo odhalit božský plán na přetvoření světa, "který měl být uskutečněn, až dozraje čas" (Ef 1:10). Nový plán byl revoluční. Znamenal, že na slibech daných Abrahamovi (Gn 12:1-4; 13:14; 15:18; 17:7, 8 atd.) se mohou *rovným dílem* podílet Židé i pohané. Jak toho však mělo být dosaženo? Mosaický systém selhal i u vyvoleného národa. Jak se dalo očekávat, že se nepřátelský pohanský svět podřídí vůli Boha Izraele?

Do upadajícího systému plného zákonů, nespravedlnosti, politických intrik, náboženského zmatku a národní poroby se narodil Ježíš. Jako slíbený Mesiáš byl nositelem nového politického poselství o záchraně národa a světa před zkázou. Jak dnes víme, toto poselství a varování Izraeli zůstalo tragicky nevyslyšeno. Židovský národ jako celek "vzpurného" Mesiáše přehlížel nebo se mu bránil (Jan 1:11). Následovalo zničení židovského chrámu v roce 70 n. l. a rozptýlení lidu mezi národy světa. Chrám a ideály, které představoval, byly tak silně zneužity, že jeho symbolika nyní bránila tomu, co Bůh plánoval. Ježíš předpověděl tragédii, která měla postihnout jeho lid, a nařikal: "Ó Jeruzaléme, Jeruzaléme, město, které vraždíš proroky a kamenuješ vyslané posly! Kolikrát jsem toužil shromáždit tvé děti, jako slepice shromažďuje pod svá křídla svá kuřátka, ale nedovolilo jsi mi to. Podívej! Tam je tvůj chrám, Bohem opuštěný a zpusťšený." Doba užitečnosti chrámu a mosaického systému, který prosazoval, byla u konce! (Mt 23:37-38).

Pro své poselství obnovy a naděje si Ježíš vybudoval mocenskou základnu mimo centra osídlení, v oblasti severní Galileje. Vydal nový soubor norem, které měli splňovat ti, kdo byli pozváni ke kralování v jeho nadcházejícím království. Starý mosaický systém, božsky vyhlášený na hoře Sinaj, byl pro nový program Království nevhodný.

Vědom si (jako všichni skuteční reformátoři), že jeho poselství bude špatně pochopeno, Ježíš své posluchače uklidnil slovy: Říkám vám: "Nemyslete si, že jsem přišel zrušit Zákon, ale naplnit ho... Amen, pravím vám, dokud trvá nebe a země, nezmizí ze Zákona ani písmenko, ani tečka, dokud se nestane všechno, co se má stát. Každý, kdo odloží i ten nejmenší *požadavek Zákona* a učí tak jednat druhé, bude mít v nebeském království nejnižší místo." Nebe a země stále trvají a *Tóra ve svém zvýšeném významu*, jak ji učil Ježíš – jako "naplněná" novým významem -, je stále velmi platná. Všimněte si však, že "požadavky zákona" byly jiného řádu než ty, které byly dány Mojžíšovi a vykládány vůdci Izraele. "Říkám vám, že pokud se neukážete mnohem lepší než zákoníci a farizeové, nikdy nemůžete vejít do nebeského království." Tak varoval Ježíš (Mt 5:17-20).

Představením slov Nové smlouvy (podle Matouše v pěti blocích poučení) Ježíš učil své učedníky, že "*požadavky zákona*" uvedou člověka do správného vztahu s Bohem a člověkem. V novém systému bude vládnout milosrdenství, spravedlnost a víra. Tohoto ideálu nebyl mosaický vzor kvůli lidské slabosti schopen dosáhnout. V důsledku toho bylo třeba změnit kněžství a zákon i srdce lidí – ne zrušit veškerý zákon, ale *změnit ho!*

Pětkrát na počátku své služby v Matoušově evangeliu 5:21 a dále Ježíš jasně ukazuje, že mosaický zákon není konečným vodítkem. Ježíš obhajoval nový směr s ohledem na to, co mělo být listinou pro celý svět. Řekl: "Slyšeli jste (od předků) .... ale *já* vám říkám toto ...". "Mojžíš vám dovolil rozvod pro tvrdost vašich srdcí, ale *já* říkám..." (Mt 24:7). Šlo o výslovný přechod od mosaických předpisů k jeho vlastnímu vzoru milosti a pravdy (srov. Jan 1:17 pro kontrast mezi Mojžíšem a Ježíšem; také Mt 19:12 pro Ježíšův nemosaiický pohled na eunuchy; Dt 23:1). Ježíš nyní zaujímá Mojžíšovo místo: "*Já* jsem cesta, pravda a život, nikdo nepřichází k Otci než skrze *mne* [ne skrze Mojžíše]... Milujete-li *mě*, poslouvejte *má* přikázání" (Jan 14:6, 15). Tím nepopíráme, že mosaický systém byl ustanoven Bohem, ale pokud Bůh viděl potřebu změny, mohl ji svobodně provést. Činitelem změny byl v tomto případě nový Prostředník, konečný "Mojžíš", člověk Mesiáš Ježíš (1 Tim 2:5), člověk, jakým měl podle Božího záměru být.

Změny byly dramatické. Ježíš obešel zavedený chrámový obětní systém, když prohlásil, že má moc odpouštět hříchy. Není divu, že toto tvrzení vyvolalo mezi představiteli Chrámu zděšení. "Ten člověk se rouhá," křičeli, když Ježíš ochrnutému muži řekl: "Vezmi rozum do hrsti, synu můj, tvé hříchy jsou odpuštěny." Ježíš na jejich obvinění odpověděl prostě tak, že muži řekl: "Vstaň a chod', vezmi si své lůžko a jdi domů." Na adresu profesionálních teologů, zákoníků, řekl: "Abych vás *přesvědčil*, že Syn člověka má na zemi moc *odpouštět hříchy*, uzdravím tohoto člověka" (Mt 9:2-7). Zákoníci, kteří si uvědomovali, že tato naznačená revoluce představuje nepřijatelnou hrozbu pro tradiční praxi, zůstali nepřesvědčeni a nepřátelsky naladěni.

Všimněte si další Ježíšovy *změny* zákona týkající se očišťování. "Při jiné příležitosti svolal lid a řekl mu: 'Poslouvejte mě všichni a pochopte toto: Nic, co do člověka vchází zvenčí, ho nemůže poskvřnit; ne, poskvřňuje ho to, co z člověka vychází.' Jeho učedníci tomu nerozuměli. Pokáral je: 'Jste tak otupělí jako ostatní? Copak nechápete, že nic, co do člověka vchází zvenčí, ho nemůže poskvřnit, protože to nevchází do srdce, ale do žaludku a odchází do kanalizace?' *Tímto výrokem prohlásil všechny pokrmy za čisté*" (Mk 7:14-20).

Ve Skutcích 10 bylo zapotřebí působivého vidění, které Petrovi pomohlo vymazat celoživotní indoktrinaci. Musel se vyrovnat se skutečností, že poselství je nyní otevřeno pohanskému světu a zákony o čistém a nečistém jídle jsou pro nové podmínky nevhodné. Poselství evangelia o Království by bylo značně omezeno, kdyby byl pohanský svět nucen dodržovat mosaické zákony o jídle. V některých částech světa by taková omezení nebyla možná. Pavel, který čelil výhradám nových věřících ohledně jídla, napsal ve svém dopise církvi v Římě: "Všechno, co vím od Pána Ježíše, mě přesvědčuje o tom, že nic [týká se jídla] není samo o sobě nečisté; jenomže pokud někdo něco považuje za nečisté, pak je to pro něj nečisté... Všechno je čisté" (Řím 14:14, 20). Pavel popírá rozdíl mezi tím, co je společné (*koinos*), a tím, co je čisté. Odmítá nečisté (*akarthatos* - "nečisté od přirozenosti") tvrzením, že "všechny věci jsou nyní čisté (*katharos* - "čisté od přírody"). Není to otázka zákona, ale svědomí. Trvat na tom, že apoštol byl horlivým

zastáncem židovských potravinových zákonů, se zdá být parodií na jeho jasná slova. Pavel vzal obě slova používaná ve Starém zákoně k označení "obyčejného" a "nečistého" a obě popřel. (Zde apelujeme na naše přátele z různých skupin dodržujících sobotu, aby přehodnotili některé své základy, aby se nestalo, že budou zaměňovat dvě neslučitelné smlouvy).
(*Bude pokračovat...*)

Komentář: "Společenství obnovy (Restoration Fellowship), které jste založili, má příhodný název. Obnova. Před pěti stoletími byl svět svědkem reformace.

Nebylo to dost dobré. Byla to skutečně reformace křesťanství? Ne. Katolicismu. Bez "revoluce", která by vrátila do mysli Pravdy Božího Písma, a to jak v praxi, tak ve víře, zůstane mnoho lidí uvězněno v křesťanské formě uctívání, která nestojí věrně na původních základech Kristovy církve.... Před časem jsem si uvědomil, že většina knih napsaných na téma Bůh a Ježíš podporuje nebiblický pohled na jejich vztah. Jsem vám velmi vděčný za váš popis jediného Boha a Mesiáše v knize *Doctrine of the Trinity: Christianity's Self Inflicted Wound*.